

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ: РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

Вищі навчальні заклади (ВНЗ) є основною ланкою якісного відтворення населення та джерелом поповнення інтелектуальних ресурсів держави. Він перебуває під впливом низки чинників (які як позитивно, так і негативно впливають на забезпечення ефективності його діяльності), провідне місце серед яких посідають економічні (економічна нестабільність, низька платоспроможність населення – особливо характерно для сучасного розвитку вітчизняної економіки), породжуючи загрози їх діяльності, а у загальному підсумку – економічній безпеці ВНЗ, сутність якої виходить із загальної характеристики економічної безпеки як стану захищеності та розглядається у наукових працях багатьох авторів. ВНЗ виконують функції як суб'єкта економіки та як елемента системи.

За кількісними ознаками (ступенем охоплення населення вищою освітою Україна посідає 10-12 місце у світі, серед молоді віком 20-26 років – 79 % населення здобувають вищу освіту, з них 60% – за рахунок коштів бюджету, 20% – за власні кошти [1]) держава ще може скласти конкуренцію провідним країнам світу. За цими даними основне інвестування у сферу вищої освіти відбувається за державні кошти, при цьому за якісними складовими вітчизняна вища освіта знаходиться на низькому рівні (зокрема, за «інженерною освітою» – «в п'ятому десятку, а за бізнес-освітою – в кінці першої сотні» [1]). При цьому згідно даних Всесвітнього економічного форуму за критерієм «вища освіта і професійна підготовка» Україна займала у 2015-2016 серед 140 країн 34-е місце, у 2016-2017 роках серед 138 країн 33-е, у 2017-2018 роках серед 137 країн – 35-е місце відповідно, а за критерієм «відповідність бізнесу сучасним вимогам» протягом зазначеного періоду займала такі місця (91-е у 2015-2016 роках, 98-е – у 2016-2017 роках, 90-е місце відповідно – у 2017-2018 роках) [2].

Однією з загроз функціонуванню ВНЗ, яка породжується впливом чинників зовнішнього та внутрішнього середовища становить недостатня відповідність рівня підготовки фахівців з вищою освітою потребам економіки, вимогам ринку праці та роботодавців. Зазначене характерне в цілому для України і, зокрема, для тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та зони проведення антитерористичної операції. У результаті анексії Криму та військових дій на сході України значних втрат завдано промисловості (вугільній, металургійній тощо), сільському господарству, транспортній сфері Донецької та Луганської областей [3]. Серед усіх ВНЗ Криму, Донецької та Луганської областей, які опинилися в окупації, лише 18 переїхали в інші міста України. Зокрема, до анексії Криму Росією у Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського навчалося 14 тисяч студентів за 47 спеціальностями. Внаслідок російської окупації виш перенесли до Києва. Задля підготовки фахівців за різними спеціальностями для

розвитку Криму після деокупації акцент у ВНЗ робиться «на гуманітарному блоці» [4]. За даними [5] більшість майбутніх випускників шкіл Донецької області бажають вступати до ВНЗ інших областей. 1346 випускників з непідконтрольних міст вступили до українських вишів, з них більше тисячі – навчаються за кошти бюджету, при цьому найпопулярнішими були Луганський національний університет імені Тараса Шевченка та Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. Враховуючи вищенаведене слід зазначити, що для забезпечення ефективного розвитку регіонів доцільним вбачається реалізація програм міжнародної бізнес-інтеграції та академічної мобільності, розробка спеціальних програм розвитку сільського господарства, створення підприємств, інноваційних структур, реалізація проектів розвитку регіонів різних типів, видів та масштабів, що в цілому б сприяло залученню абітурієнтів у виші на спеціальності, які є затребувані на регіональних ринках праці та подальшому розвитку економічного потенціалу регіонів, підвищенню ефективності функціонування ВНЗ та забезпеченню економічної безпеки, а відтак, економічної безпеки держави.

Література

1. 79% українців отримує вищу освіту [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://vgolos.com.ua/news/ukraina_v_liderah_za_stupenem_ohoplennya_naselennya_vyshchoyu_osvitoyu_275476.html.

2. Позиція України в рейтингу країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>.

3. Собкевич О. В., Шевченко А. В., Михайличенко К. М. "Щодо сучасного становища та заходів відбудови економік Донецької та Луганської областей" Аналітична записка / О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, К. М. Михайличенко. – № 35, Серія «Економіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1639/>.

4. Кримський ВНЗ у Києві: "Наше завдання - підготовка майбутніх кадрів для Криму" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%B2%D0%BD%D0%B7-%D1%83-%D0%BA%D0%B8%D1%94%D0%B2%D1%96-%D0%BD%D0%B0%D1%88%D0%B5-%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0-%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%85-%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D1%80%D1%96%D0%B2-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%83/a-19049953>.

5. Куди едет учитися молодежь Донбасса? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/28817915.html>.